

MASARYKOVA UNIVERZITA V BRNĚ

PRÁVNICKÁ FAKULTA

ZÁKLADY PRÁVA MEZINÁRODNÍHO OBCHODU

Státní podpora exportu

ZPRACOVAL: Lukáš Němeček

10.06.2005

Studijní obor: Právo a podnikání

BP404Zk

Obsah:

1) Obecně o podpoře exportu a jeho historický vývoj	str. 3-4
2) Česká exportní banka	str. 4-7
3) Exportní, garanční a pojišťovací společnost	str. 8
4) Legislativa	str. 8
5) Závěr	str. 8
6) Zdroje	str. 9

1) Obecně k podpoře exportu

Ministerstvo financí jako jeden z orgánů státní správy vykonává státní proexportní politiku. Spoluvytváří a zajišťuje optimální podmínky proexportní politiky státu, napomáhá k dalšímu zdokonalení, rozšíření, posílení a zlepšení systému podpory vývozu v oblasti pojištění a financování vývozu. Stěžejní oblastí pro státní podporu vývozu jsou pojišťovací, garanční a úvěrové produkty poskytované Exportní, garanční a pojišťovací společností, a.s. (EGAP) a Českou exportní bankou, a.s. (ČEB). Česká republika plně vlastní Exportní, garanční a pojišťovací společnost, a.s., kde vykonává svá akcionářská práva prostřednictvím ústředních orgánů státní správy (ministerstvo financí, ministerstvo průmyslu a obchodu, ministerstvo zahraničních věcí a ministerstvo zemědělství). V České exportní bance, a.s., stát vykonává svá akcionářská práva jednak přímo - prostřednictvím výše uvedených ústředních orgánů státní správy a v ČEB tak vlastní majoritní podíl, a dále nepřímo - prostřednictvím EGAP. Zástupci ministerstva financí jsou členy představenstva a dozorčí rady obou společností. Mezi základní prvky státní proexportní politiky patří odstraňování tarifních a netarifních bariér vývozu, zahraničně obchodní strategie, koordinace státní proexportní politiky financování a pojišťování vývozu se státní podporou, adresná rozvojová pomoc, informatika, poradenství, asistence a odborné vzdělávání, propagace a prezentace českých produktů a subjektů v zahraničí, podpora exportu malých a středních podniků a doplňková či časově omezená proexportní opatření.

Historický vývoj proexportní politiky

Svět

Státní podpora vývozu se začíná objevovat po 1. světové válce. Poprvé se tak konkrétně stalo v roce 1919 ve Velké Británii vytvořením Úřadu pro úvěrové záruky exportu (Export Credit Guarantee Department – ECGD), který se zabýval státním pojištěním a financováním vývozu směřujícího na rizikové trhy východní Evropy. Ve dvacátých a třicátých letech dvacátého století se podpora vývozu ve formě poskytování úvěrů velice rozšířila. V padesátých letech se poprvé za vývozní operace zaručily evropské úvěrové instituce. V letech šedesátých už lze mluvit o dlouhodobém státním financování vývozu. Důvodem tohoto chování bylo rostoucí konkurenční prostředí mezi exportéry.

Protože zvýhodňování exportujících podniků státními prostředky nabralo v sedmdesátých letech neudržitelné tempo, země sdružené v Organizaci pro ekonomickou spolupráci a rozvoj (OECD) se dohodly na uzavření mezinárodní dohody o regulaci finančních podpor vývozu. Smlouva je známa jako „Konsensus OECD“ nebo Dohoda o přípustných podmínkách vývozních úvěrů se státní podporou. Tato dohoda se stala jedním z nejčastěji používaných nástrojů státní podpory vývozu mezi zeměmi OECD.

Ani v současné době význam proexportní politiky neklesá, ale narůstá. V různých zemích se uplatňují různé formy, ale v podstatě dochází k oslabení přímých podpor vývozu, např. financování úvěry, ve prospěch podpor nepřímých, např. poskytování informací.

Česká republika

Na existenci proexportní politiky zde existovali dva názory. Zastánci absolutní liberalizace říkali, že výrobci se musí sami prosadit kvalitou svých výrobků, a jakoukoli státní pomoc odmítali. Proti nim vystupovali obhájci jisté státní podpory exportu s argumenty, že proexportní politika se uplatňuje v hospodářské politice většiny států, ať rozvinutých či rozvojových, a že naše velmi často kapitálově slabé podniky nemohou uspět na tvrdých zahraničních trzích bez státní pomoci. Jednalo se zejména o představitele hospodářských korporací a Hospodářské komory ČR. V roce 1995 byl schválen zákon č. 58/1995 Sb., o pojišťování a financování vývozu se státní podporou. Tento zákon zajistil stabilnější podmínky k fungování Exportní garanční a pojišťovací společnosti, a.s. (EGAP), do té doby jediné proexportní instituce vzniklé r. 1992, a podnítil založení České exportní banky. V listopadu 1997 předložila vláda poprvé koncepci proexportní politiky. Koncepce má sloužit jako materiál pojednávající celkově o krocích učiněných v rámci podpory exportu v minulém období a stanovit cíle a nástroje pro období následující, jemuž je hlavně určena. V současnosti je aktuální koncepce pro období let 2003 – 2006.

2) Česká exportní banka, a.s. (ČEB) je specializovanou bankovní institucí pro státní podporu vývozu přímo a nepřímo vlastněná státem. Vznikla v roce 1995 a tvoří nedílnou součást systému státní proexportní politiky. Posláním ČEB je poskytovat státní podporu vývozu, a to poskytováním a financováním vývozních úvěrů a dalších služeb s vývozem souvisejících. ČEB tak doplňuje služby nabízené domácí bankovní soustavou o financování vývozních operací vyžadující dlouhodobé zdroje financování za úrokové sazby a v objemech, které jsou pro vývozce na bankovním trhu ve stávajících tuzemských podmínkách jinak

nedosažitelné. Umožňuje tím českým vývozcům vstupovat do soutěže na mezinárodním trhu za podmínek srovnatelných s těmi, které využívá jejich hlavní zahraniční konkurence. Veškeré aktivity ČEB jsou plně v souladu s pravidly WTO (World Trade Organization), příslušnými doporučeními OECD a směrnicemi Evropské unie. Prostřednictvím pojištění vývozních úvěrových rizik, sjednávaným s Exportní garanční a pojišťovací společností, a.s., ČEB významně snižuje potenciální možnost ztráty vznikající z titulu poskytnutého podpořeného financování. Pojištění u EGAP je podle zákona č. 58/1995 Sb., povinné pro všechny produkty nabízené ČEB, za předpokladu existence odpovídajícího pojistného produktu.

Produkty

Produkty krátkodobého financování

Splatnost úvěru do dvou let- úvěry jsou poskytovány za pohyblivou úrokovou sazbu odvozenou od úrokové sazby LIBOR platnou pro měnu, ve které je úvěr poskytnut nebo na základě úrokové sazby EURIBOR, popř. jiné. Produkty jsou vhodné zejména na financování dodávek spotřebního zboží, zboží nestrojírenského charakteru a dodávky strojírenského zboží, nižší hodnoty, které nemá obvykle charakter investičních celků. Banka se soustředí především na financování dodávek dlouhodobějšího charakteru např. na základě ročních rámcových smluv o vývozu.

Produkty střednědobého a dlouhodobého financování

Splatnost úvěru 2 až 10 let (vybrané komodity až 12 let)- parametry financování vývozu odpovídají mezinárodním pravidlům pro státem podporované vývozní úvěry podle pravidel Konsensu OECD, které jsou zvýhodněny oproti komerčním úvěrům především co do výše úrokových sazeb a délky splatnosti. Produkty jsou vhodné zejména na financování zboží investičního nebo kvazi-investičního charakteru vyšší hodnoty. Z financování podle pravidel Konsensu OECD jsou vyloučeny zemědělské produkty, zbraně a spotřební zboží. Střednědobé a dlouhodobé financování může ČEB poskytnout rovněž za komerčních podmínek mimo pravidla Konsensu OECD.

Prospekce trhu

Podpora pronikání českých vývozců na zahraniční trhy: cílem projektu je umožnit vývozcům přístup k finančním zdrojům, které budou moci využít na úhradu nákladů souvisejících s prospekční činností při získávání nových trhů nebo rozšíření své přítomnosti na stávajících trzích. Činnost vývozců zaměřená na průzkum trhu a marketing související se vstupem na zahraniční trhy za účelem zavedení vývozu zboží nebo služeb resp. zvýšení jeho podílu na nich.

Kritéria

Žadatel o podpořené financování by měl splňovat následující:

Kritéria daná zákonem

splnění všech podmínek daným zákonem č. 58/1995 Sb., o pojišťování a financování vývozu se státní podporou a o doplnění zákona č. 166/1993 Sb., o Nejvyšším kontrolním úřadu, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů.

vývozce - tj. fyzická osoba s trvalým pobytem nebo právnická osoba se sídlem na území České republiky, která je podnikatelem podle zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku, uskutečňující vývoz

pojištění pojistitelných vývozních úvěrových rizik je poskytováno Exportní garanční a pojišťovací společností, a.s., pokud není Ministerstvem financí v dohodě s Ministerstvem průmyslu a obchodu udělen souhlas s jiným zabezpečením rizik

u vývozních úvěrů poskytovaných podle Ujednání o pravidlech pro státem podporované vývozní úvěry (Konsensus OECD) posouzení vlivu vývozu na životní prostředí v místě jeho komerčního určení

Vnitřní kritéria ČEB

vyrovnané závazky vůči státu - společnost nemá nevyrovnané závazky vůči finančnímu úřadu, OSSZ, Fondu národního majetku, Pozemkovému fondu a zdravotním pojišťovnám nebo má sjednán splátkový kalendář. Musí v plné výši a v termínu splácet mzdy svým zaměstnancům.

společnost nemá úvěry po lhůtě splatnosti vůči komerčním bankám, u nichž nebylo dosaženo dohody o restrukturalizaci s těmito bankami

společnost je schopna zdokumentovat průhledné vlastnické vztahy

podobné hospodářské výsledky dceřiných společností

přijatelná celková zadluženost, společnost musí prokázat uspokojivou kapitálovou strukturu při interpretaci: cizí zdroje/aktiva menší než 90% (R 079/R 001) s tím, že lze zohlednit při propočtu tohoto ukazatele závazky do lhůty splatnosti

60% podíl hodnoty vytvořené v ČR

dostatečná historie firmy - společnost musí vyvíjet aktivní činnost alespoň během jednoho uceleného účetního období (kalendářní rok) a doložit tuto její historii požadovanými účetními výkazy

vyloučeno personální nebo majetkové propojení vývozce-dovozce

3) Exportní garanční a pojišťovací společnost, a.s. EGAP byla založena zakladatelskou smlouvou v roce 1992 jako státní úvěrová pojišťovna k provádění pojišťovací činnosti dle zákona č. 363/1999 Sb., zákon o pojišťovnictví, a dle zákona č. 58/1995 Sb., zákon o pojišťování a financování vývozu se státní podporou.

EGAP poskytuje především pojištění vývozních úvěrů proti vývozním úvěrovým rizikům, tj. teritoriálním rizikům a kombinaci teritoriálních a tržně nezajistitelných komerčních rizik. Tento typ pojištění je realizován se státní podporou - stát ručí za závazky EGAP vzniklé z pojistných smluv a z pojištění vývozních úvěrových rizik.

Další oblastí činnosti EGAP je pojišťování vývozních úvěrů a tuzemských pohledávek proti krátkodobým komerčním rizikům, které plynou z nezaplacení v důsledku platební neschopnosti nebo platební nevěle domácího nebo zahraničního kupujícího. Toto pojištění provádí EGAP na komerční bázi bez účasti státu, prostřednictvím smluv s předními evropskými zajišťovkami.

4) Legislativa

Základní dokumenty upravující státní podporu exportu ČR

Zákon č. 58/1995 Sb., o pojišťování a financování vývozu se státní podporou a o doplnění zákona č. 166/1993 Sb., o Nejvyšším kontrolním úřadu, ve znění pozdějších předpisů.

Vyhláška č. 278/1998 Sb., k provedení zákona č. 58/1995 Sb., o pojišťování a financování vývozu se státní podporou a o doplnění zákona č. 166/1993 Sb., o Nejvyšším kontrolním úřadu, ve znění pozdějších předpisů.

Koncepce proexportní politiky pro období let 2003 – 2006 Usnesení vlády č. 188 ze dne 24. února 2003 o Koncepci proexportní politiky pro období let 2003 – 2006

Usnesení vlády č. 1263 ze dne 17. prosince 2003 o Koncepci dalšího rozvoje státní podpory vývozu formou úvěrového pojištění a financování vývozu se státní podporou na období let 2003 až 2006

5) Závěr

Proexportní politika hraje ve vyspělém světě velmi důležitou roli, která je navíc stále významnější se zvyšováním konkurence na světových trzích. Po vstupu České republiky do EU spadá podpora exportu do společné obchodní politiky Evropské unie. Jelikož systémy podpor vývozu harmonizuje jen v malé míře, tak formy a rozsah pomoci českým vývozcům bude dále záviset hlavně na české vládě.

6) Zdroje

www.mpo.cz

www.ceb.cz

www.egap.cz

www.mfcr.cz

www.czechtrade.cz